

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ

סֵדֵר

לְמוֹד יוֹמֵי יְרוּשָׁלַיִם

בְּנִקּוּד מְלֵא

הוֹצָאָה מִיַּחַדָּת בְּעִבּוּר הַסִּידִי בְּרִכְלֵב תִּלְמוּדֵי הַיִּכָּל הַקֹּדֶשׁ

שְׁלוֹמֻדִים עַל פִּי הַדְרָכָת

מָרְזָן מוֹהֲרָא"ש שְׁלִיט"א

הַמְעוֹרָר לְלַמֵּד עַל פִּי סֵדֵר הַדָּרָךְ הַלְמוּד שֶׁל רַבְּנֵי הַקְּדוּשׁ מוֹהֲר"ן זי"ע

לְהִיּוֹת בְּכֹל חֶלְקֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה (שִׁיחוֹת הַר"ן סִימָן כ"ח; ע"ו)

מִסְכֵּת בְּרָכוֹת דְּפִים ל"ב – ל"ח

לְמוֹד לְיָמֵי שְׁבוּעַ פְּרִשְׁתַּת נִשְׂא

כ"ה אֵייר – ב' סִיוָן

שְׁנַת תשע"ד

יום ראשון – כ"ה אֵייר

[דף ל"ב ע"א]

אָמַר לִיה: לְהוֹדִיעַךָ שְׁקוּרִין בְּרִכּוֹת וּקְלָלוֹת.

רַבֵּי יוֹדֵן קְפוּדְקֵיָא אָמַר קוּמֵי רַבֵּי יוֹסֵי בְּשֵׁם רַבֵּי יוֹדָה בֶּן פִּזִּי:
קוּרִין בְּרֵאשׁ חוּדְשׁ. קָם רַבֵּי יוֹסֵי רַבֵּי יוֹדָה בֶּן פִּזִּי, אָמַר לִיה: אַתָּה
שְׁמַעְתָּ מְאֻבּוּד הָדָא מִיִּלְתָּא? אָמַר לִיה: אֲבָא לָא תְּוֹה אָמַר בְּךָ,
אַלְא בְּעֵין טָב עַל יְדֵי דְאִינוּן יְדַעִין דְּהוּא רִישׁ יְרַחָא – קוּרִין
בְּרֵאשׁ חוּדְשׁ. הָא שְׂאָר כָּל תְּמֻקוֹמוֹת – קוּרִין בְּרִכּוֹת וּקְלָלוֹת.

יְרַמְיָה סְפָרָא שְׂאֵל לְרַבֵּי יְרַמְיָה: רֵאשׁ חוּדְשׁ שְׁחָל לְהִיּוֹת בְּשַׁבָּת –
בְּמַה קוּרִין? אָמַר לִיה: קוּרִין בְּרֵאשׁ חוּדְשׁ.

אָמַר רַבֵּי חֵלְבּוֹ קוּמֵי רַבֵּי אַמֵּי: וּמִתְנִיתָא אֲמָרָה בֶּן: לְכַל
מִפְּסִיקִים, לְרֵאשֵׁי חֲדָשִׁים, וּלְחֲנוּכָה, וּלְפֻרִים.

יצחק סחורא שאל לרבי יצחק: ראש חודש שחל להיות בחנוכה –
 במה קורין? אמר ליה: קורין שלשה בראש חודש, ואחד בחנוכה.
 רבי פנחס ורבי סימון, רבי אבא בר זמינא, ממו בה בשם רבי
 אבדומי דמן חיפא: קורין שלשה בחנוכה, ואחד בראש חודש,
 להודיעה, שלא בא הרביעי אלא מחמת ראש חודש.

בר שלמיא ספרא שאל לרבי מנא: הגע עצמך, שחל ראש חודש
 של חנוכה, להיות בשבת, ולא שבעה אינון קורין, אית לך למימר
 שלא בא הרביעי אלא מחמת ראש חודש? אמר ליה: והדא
 שאילתא דספרא!

רבי מפפד לאבדון אמוריה, אכריו קומי ציבורא: מאן דמצלי –
 ליצלי דרמשא עד יומא קאים! רבי הניא בר ווה מפפד לאמוריה,
 אכריו קומי ציבורא: מאן דמצלי – יצלי דרמשא עד יומא קאים.

אמר רבי חנינא: משכני רבי ישמעאל בי רבי יוסי אצל פונדק
 אחד, אמר לי: "באן נתפלל אבא של ליל שבת בערב שבת".

אמר רבי אמי: רבי יוחנן פליגי! ולא הוה צריך מפלגא על הדא, למח? שפן מוסיפין מחול על הקודש! ועוד דסקלון הופרייא מן ערב לציפורין ואמרו: כבר שבת רבי חנינא בן דוסא בעירו!

ווידיא אמרה דא? דאמר רבי הויה: משכני רבי ישמעאל בירבי יוסי אצל פונדק אחד, אמר לי: "כאן נתפלל אבא של מוצאי שבת בשבת". ואפילו אף עלה לא הוה צריך מפלגא, דרבי מפקד לאבדן אמוריה: אכריו קומי ציבורא, מאן דמצלי – יצלי דרמשא עד יומא קאים. רבי הויה בר ווא מפקד לאמוריה: אכריו קומי ציבורא, מאן דמצלי – יצלי דרמשא עד יומא קאים.

דבית רבי ינאי אמרין:

[דף ל"ב ע"ב]

עלה אדם על מיטתו – אין מטריחין אותו לירד.

אמר רבי זעירא: כל מאן דהוינא עביד בן – הוינא מפחד בליליא. לית לך אלא בהדא דרבי מפקד לאבדן אמוריה, אכריו קומי ציבורא, מאן דמצלי – יצלי דרמשא עד יומא קאים. רבי

הי'א בר ווא מפקד לאמוריה, מאן דמצלי - יצלי דרמשא עד יומא קאים.

אמר רבי יעקב בר אחא: תניא תמן: תפילת הערב מהו? רבן גמליאל אמר: חובה, רבי יהושע אומר: רשות. אמר רבי חנינא: אתיין אילין פלגותא באינון פלגותא. מאן דאמר חובה - אין נעילה פוטרת של ערב. ומאן דאמר רשות - נעילה פוטרת של ערב.

ומעשה בתלמיד אחד שבא ושאל את רבי יהושע: תפלת הערב מהו? אמר ליה: רשות. בא ושאל את רבן גמליאל: תפלת הערב מהו? אמר ליה: חובה. אמר ליה: והא רבי יהושע אמר לי רשות! אמר ליה: למחר בשאבגם לבית הועד, עמוד ושאל את ההלכה הזאת.

למחר עמד אותו תלמיד ושאל את רבן גמליאל: תפלת הערב מהו? אמר ליה: חובה. אמר ליה: והא רבי יהושע אמר לי רשות! אמר רבן גמליאל לרבי יהושע: אתה הוא אומר רשות? אמר ליה: לאו. אמר ליה: עמוד על רגליך ויעידו בך!

וְהָיָה רַבֵּן גַּמְלִיאֵל יוֹשֵׁב וְדוֹרֵשׁ, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ עוֹמֵד עַל רִגְלָיו, עַד שְׁרִינְנוּ כָּל הָעַם וְאָמְרוּ לְרַבִּי חוּצְפֵיית הַמְּתוּרָגְמָן: הַפֶּטֶר אֶת הָעַם. אָמְרוּ לְרַבִּי זִינּוֹן הַחֲזוֹן: אֲמֹר הַתְּחִיל. וְאָמַר. הַתְּחִילוּ כָּל הָעַם וְעַמְדוּ עַל רִגְלֵיהֶם, וְאָמְרוּ לוֹ (נחום ג): **כִּי עַל מִי לֹא עֲבָרָה רַעְתֶּךָ תָּמִיד.**

הִלְכוּ וּמִינוּ אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה בִּישִׁיבָה בֶּן שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה, וְנִתְמַלְא כָּל רֹאשׁוֹ שִׁיבוֹת.

וְהָיָה רַבִּי עֲקִיבָא יוֹשֵׁב וּמְצַטְעֵר, וְאָמַר: לֹא שְׂהוּא בֶּן תּוֹרָה יוֹתֵר מִמֶּנִּי, אֲלֵא שְׂהוּא בֶּן גְּדוּלִים יוֹתֵר מִמֶּנִּי. אֲשֶׁרִי אָדָם שָׁזָכוּ לוֹ אֲבוֹתָיו. אֲשֶׁרִי אָדָם שֵׁישׁ לוֹ יֵתֵד בְּמִי לְהִתְפַּלֵּט בָּהּ.

וְכִי מַה הִיְתָה יְתִידָתוֹ שֶׁל רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה? שְׂתִיָּה דוֹר עֲשִׁירֵי לְעֶזְרָא.

וּכְמַה סְפָסְלִין הָיוּ שָׁם? רַבִּי יַעֲקֹב בַּר סִיּוּ אָמַר: שְׁמוֹנִים סְפָסְלִין הָיוּ שָׁם שֶׁל תַּלְמִידֵי חֲכָמִים חוּץ מִן הָעוֹמְדִים לְאַחֲרֵי הַגֶּדֶר.

רַבִּי יוֹסֵי בִּירְבִּי אֲבוֹן אָמַר: שְׁלֹשׁ מְאוֹת הָיוּ שָׁם חוּץ מִן הָעוֹמְדִים לְאַחֲרֵי הַגֶּדֶר. כִּי

יום שני – כ"ו אייר

[דף ל"ג ע"א]

דתנינן תמן: פיום שהושיבו את רבי אלעזר בן עזריה בישיבה.

תמן תנינן: זה מדרש דרש רבי אלעזר בן עזריה לפני חכמים בכרם ביבנה. וכי כרם היה שם? אלא אלו תלמידי חכמים שהיו עשויין שורות שורות בכרם.

מיד הלך לו רבן גמליאל אצל כל אחד ואחד לפייסו בביתו. אזל גבי רבי יהושע. אשכחיה יתיב עביד מחמיין. אמר ליה: אילין את חיי? אמר ליה: ועד כדון את בעי מודעי? אוי לו לדור שאתה פרנסו! אמר לו: נעניתי לך.

ושלחון גבי רבי אלעזר בן עזריה חד קצר. ואית דמרינ רבי עקיבא תוה. אמר ליה: מי שהוא מזה בן מזה – יזה. מי שאינו לא מזה ולא בן מזה – יימר למזה בן מזה "מימד מי מערה

וְאֶפְרָח אֶפֶר מִקְלָה?! אָמַר לוֹ: נִתְרַצִּיתֶם! אֲנִי וְאַתֶּם נִשְׁכִּים
לְפִתְחוֹ שֶׁל רֶבֶן גְּמְלִיאֵל. אַף עַל פִּי כֵּן לֹא הוֹרִידוּהוּ מִגְּדוּלְתּוֹ אֲלֵא
מִינּוֹ אוֹתוֹ אֲב בֵּית דִּין.

הַלְכָה ב'

מתני' רבי נְחוּנְיָא בֶּן חֲקִנָה הָיָה מִתְפַּלֵּל בְּכַנְיֶסְתּוֹ לְבֵית
הַמְּדֻרָשׁ וּבִיצִיאָתוֹ תְּפִלָּה קְצָרָה. אָמְרוּ לוֹ: מַה טִּיבָהּ שֶׁל תְּפִלָּה
זוֹ? אָמַר לָהֶן: בְּכַנְיֶסְתִּי – אֲנִי מִתְפַּלֵּל שְׁלֵא תִאָרַע תְּקַלָּה עַל יָדַי.
וּבִיצִיאָתִי – אֲנִי נוֹתֵן הוֹדָיָה עַל חֻלְקִי.

גמרא בְּכַנְיֶסְתּוֹ מַהוּ אוֹמֵר? יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵי וְאֱלֹהֵי
אֲבוֹתַי, שְׁלֵא אֶקְפִּיד בְּנֶגְדַי חֲבִירִי, וְלֹא חֲבִירִי יִקְפִּידוּ בְּנֶגְדִי. שְׁלֵא
נִטְמָא אֶת הַפְּהוּר וְלֹא נִטְהַר אֶת הַפְּטוּמָא. שְׁלֵא נִאָסוּר אֶת
הַמוֹתֵר וְלֹא נִתִּיר אֶת הָאָסוּר, וְנִמְצָאתִי מִתְבַּיֵּישׁ לְעוֹלָם הַזֶּה
וְלְעוֹלָם הַבָּא.

וּבִיצִיאָתּוֹ מַהוּ אוֹמֵר? מוֹדָה אֲנִי לְפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵי וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתַי,
שֶׁנִּתְּתָה חֻלְקִי מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמְּדֻרָשׁ וּבִתִּי בְּנִסְיוֹתַי, וְלֹא נִתְּתָה חֻלְקִי
בְּבִתִּי תַרְטוּיּוֹת וּבְבִתִּי קַרְקָסִיּוֹת. שְׁאֲנִי עֹמֵל וְחֵן עִמָּלִים. אֲנִי שׁוֹקֵד

והוּן שוֹקְדִים. אֲנִי עָמַל – לִירֵשׁ בֵּן עֵדֶן, וְהוּן עֲמָלִים – לְבָאָר שְׁחַת.
שְׁנֵאמַר: כִּי לֹא תַעֲזֹב נַפְשִׁי לְשֵׂאוֹל לֹא תִתֵּן חֲסִידְךָ לְרֵאוֹת
שְׁחַת.

רַבִּי פְּדַת בְּשֵׁם רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הָיָה מִתְפַּלֵּל
שְׁלֹשׁ תְּפִילוֹת לְאַחַר תְּפִילָתוֹ. מַהוּ אוֹמֵר? יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵי
וְאֱלֹהֵי וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתַי, שְׁלֹא תַעֲלֶה שְׁנֵאֲתִינוּ עַל לֵב אָדָם וְלֹא
שְׁנֵאֲת אָדָם תַּעֲלֶה עַל לְבִינִי. וְלֹא תַעֲלֶה קְנֵאֲתִינוּ עַל לֵב אָדָם
וְלֹא קְנֵאֲת אָדָם תַּעֲלֶה עַל לְבִינִי. וְתִהְיֶה תוֹרַתְךָ מְלֹאכְתָנוּ כֹּל יְמֵי
חַיֵּינוּ, וְיִהְיוּ דְבָרֵינוּ תַחֲנוּנִים לְפָנֶיךָ.

רַבִּי חֵיָא בַּר אֲבָא מוֹסִיף: וְתִיַחַד לְבְבֵינוּ לִירְאָה אֶת שְׁמֶךָ,
וְתִרְחַקְנוּ מִכֹּל מַה שְׁשֵׁנֵאֲתָ, וְתִקְרַבְנוּ לְכֹל מַה שְׁאַהֲבָתָ, וְתַעֲשֶׂה
עִמָּנוּ צְדָקָה לְמַעַן שְׁמֶךָ.

דְּבִית רַבִּי יִנְאִי אָמְרִין: הַנּוֹעֵר מִשְׁנָתוֹ – צָרִיךְ לוֹמַר: בְּרוּךְ אַתָּה
ה' מַחְיֶה הַמֵּתִים. רַבּוּנֵי, הִטְאֵתִי לָךְ. יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵי,
שְׁתִּתֵּן לִי לֵב טוֹב, חֵלֶק טוֹב, יִצָּר טוֹב, חֵבֵר טוֹב, שֵׁם טוֹב, עֵין
טוֹבָה, וְנַפֶּשׁ טוֹב, וְנַפֶּשׁ שְׁפֵלָה, וְרוּחַ נְמוּכָה. אֵל יִתְחַלֵּל שְׁמֶךָ בְּנוֹ.
וְאֵל תַּעֲשִׂינוּ שִׂיחָה בְּפִי כֹל הַבְּרִיּוֹת, וְאֵל תְּהִי אַחֲרֵיתֵינוּ לְחֻכְרִית,

וְלֹא תִקְוּוּתֵנוּ לְמַפְחַ נְפֶשׁ, וְאֵל תִּצְרִיכֵנוּ לַיָּדַי מִתְּנַת בְּשָׂר וָדָם,
וְאֵל תִּמְסֹר מְזוֹנוֹתֵינוּ בְּיַד בְּשָׂר וָדָם, שְׁמִתְנַתְּם מְעוּטָה וְהִרְפַּתְתֶּם
מְרוּבָּה. וְתַן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרַתְךָ עִם עוֹשֵׂי רְצוֹנְךָ. בְּנֵה בֵיתְךָ הַיְכָלְךָ
עֵירְךָ וּמִקְדָּשְׁךָ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ.

רַבִּי חֵיִיא בְּרַ וְוַא מְצַלִּי, יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי
אֲבוֹתֵינוּ, שְׁתַּתֵּן בְּלִבֵּינוּ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה שְׁלִימָה לְפָנֶיךָ, שְׁלֹא
נִבּוֹשׁ מֵאֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם חֶבֶא. רַבִּי יוֹדֵן בִּי רַבִּי וְשִׁמְעֵאֵל קָבַע לִיה
לְאֲמוּרֵיהֶּ דְּיִמַר בְּתַר פְּרִשְׁתִּיהֶּ בְּנִי.

רַבִּי תַנְחוּם בְּרַ אִיסְפְּלוֹסְטִיקָא מְצַלִּי, וְיִהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵי
וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתַי, שְׁתַּשְׁבּוֹר וְתַשְׁבִּית עוֹלוֹ שֶׁל יֵצֵר הָרַע מִלִּבֵּינוּ, שְׁכַד
בְּרֵאתֵנוּ לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ וְאֵנוּ חַיִּיבִים לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ. אֶת חֶפְצֵנוּ,
וְאֵנוּ חֶפְצִים. וְכִי מְעַבְבִּי, שְׂאוּר שְׁבַעֲיֶפְחָה. גְּלוֹי וְיִדּוּעַ לְפָנֶיךָ שְׂאוּן
בְּנוּ כַח לְעַמּוּד בּוֹ, אֵלֶּא יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵי וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתַי,
שְׁתַּשְׁבִּיתֵהוּ מְעַלִּינוּ, וְתַכְנִיעֵהוּ, וְנַעֲשֵׂה רְצוֹנְךָ פְּרִצוֹנֵנוּ בְּלִבֵּב
שְׁלָם.

רַבִּי יוֹחָנָן הַדָּוָה מְצַלִּי, יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵי וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתַי,
שְׁתַּשְׁבֵּן בְּפוּרְיֵינוּ אַחֲבָה וְאַחֲוָה שְׁלֹם וְרִיעוּת, וְתַצְלִיחַ סוּפֵינוּ

אחרית ותקוה, ותרבה גבולנו בתלמידים, ונשיש בחלקינו כגון
עדן. ותקנינו לב טוב, וחקר טוב, ונשפים ונמצא ייחול לכבינו,
ותבא לפניך קורת נפשינו למזכה.

וביציאתי אני נותן הודייה על חלקי. אמר רבי אבון: לאל שחלק
לי דעה ומעשה טוב.

הלכה ב'

מתני' רבן גמליאל אומר: בכל יום מתפלל אדם שמונה עשרה.
ורבי יהושע אומר: מעין שמונה עשרה. רבי עקיבא אומר: אם
שגורה תפלתו בפיו – יתפלל שמונה עשרה. ואם לאו – מעין
שמונה עשרה.

[דף ל"ג ע"ב]

גמרא ולמה שמונה עשרה? אמר רבי יהושע בן לוי: כנגד
שמונה עשרה מזמורים שכתוב מראשו של תילים עד יענף ה'
ביום צרה. אם יאמר לך אדם: תשע עשרה הן! אמור לו: למה
רגשו גוים לית הוא מינהון.

מכאן אמרו: המתפלל ולא נענה – צריך תענית. אמר רבי מנא: רמז לתלמיד חכם, שאדם צריך לומר לרבו: "תשמע תפלתך".

אמר רבי סימון: כנגד שמונה עשרה הוליות שבשדרה, שבשעה שאדם עומד ומתפלל – צריך לשוח בכולן. מה טעם? (תהילים לה) **כל עצמתי תאמרנה ה' מי כמוך.**

אמר רבי לוי: כנגד שמונה עשרה אזכרות שכתוב (תהילים כט) **בָּהֲבוּ לַה' בְּנֵי אֱלֹהִים.**

אמר רבי הונת: אם יאמר לך אדם שבע עשרה אינון! אמור לו, של מינים – כבר קבעו חכמים ביבנה.

התיב רבי אלעזר בירבי יוסי קומי רבי יוסי: והא כתיב: **אל הכבוד הרעים!** אמר ליה: והתני: כולל של מינים ושל פושעים במכניע זדים, ושל זקנים ושל גרים במכטח לצדיקים, ושל דוד בבונה ירושלים! אית לך מספקא לכל חדא וחדא מנהון אדפרה.

רבי חנינא בשם רבי פנחס: כנגד שמונה עשרה פעמים שאבות פתוכים בתורה, אברהם יצחק יעקב. אם יאמר לך אדם: תשע עשרה הם! אמור לו: **והנה ה' נצב עליו** (בראשית כח) – לית הוא

מינהון. אם יאמר לך אדם: שבע עשרה הם! אמור לו, ויקרא
בהם שמי ושם אבתי אברהם ויצחק (בראשית מח) – מינהון.

רבי שמואל בר נחמני בשם רבי יוחנן: כנגד שמונה עשרה
 ציוויין שכתוב בפרשת משפן שני. אמר רבי חייא בר ווא: ובלבד
 מן ואתו אהליאב בן אחיסמך למטה דן עד סופיה דסיפרא.

שבע של שבת מניין? אמר רבי יצחק: כנגד שבעה קולות
 שכתוב בהבו לה בני אלים (תהילים כט). אמר רבי יודן אנתוריא:
 כנגד שבעה אזכרות שכתוב במזמור שיר ליום השבת (תהילים
 צב).

תשע של ראש השנה מניין? אמר רבי אבא קרטוונגא: כנגד
 תשע אזכרות שכתוב בפרשת חנה, וכתיב בסופה (שמואל א, ב)
 ה' ידין אפסי ארץ.

עשרים וארבעה של תעניות מניין? רבי חלבון ורבי שמואל בר
 רב נחמן, תרווייהון אמרין: כנגד עשרים וארבעה פעמים שכתוב
 בפרשה של שלמה "רינת, ותפילה, ותחינה".

רַבִּי זְעִירָא בְּשֵׁם רַבִּי יְרֵמְיָהּ: יְחִיד בְּתַעֲנִית צִיבוּר – צָרִיךְ לְהִזְכִּיר
מַעֲיַן הַמְּאֹרֶעַ. אֵיכֵן הוּא אוֹמְרָהּ? בֵּין גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל לְרוֹפֵא הוֹלִים.

וּמַה אוֹמֵר? עֲנִינוּ ה' עֲנִינוּ בָּעֵת וּבְעוֹנָה הַזֹּאת, כִּי בְּצָרָה גְּדוֹלָה
אֲנַחְנוּ, אֵל תִּמְתִּיר פְּנִיךָ מִמֶּנּוּ, וְאֵל תִּתְּעַלֵּם מִתְּחִינּוֹתֵינוּ, כִּי אַתָּה
ה' עוֹנֶה בְּעֵת צָרָה, פּוֹדֶה וּמְצִיל בְּכָל עֵת צָרָה וְצוּקָה, וַיִּצְעֲקוּ
אֵל ה' בְּצָר לָהֶם מִמְּצוּקוֹתֵיהֶם יוֹצִיאֵם, בְּרוּךְ אַתָּה ה' הַעוֹנֶה
בְּעֵת צָרָה. רַבִּי יִנָּאי בְּשֵׁם רַבִּי יִשְׁמַעֵאל בְּשֵׁם בֵּית רַבִּי יִנָּאי:
אוֹמֵר בְּשׁוֹמֵעַ תִּפְלָה.

רַבִּי יוֹנָה בְּשֵׁם רַב: אֲפִילוּ יְחִיד שְׁגוּר עַל עַצְמוֹ תַעֲנִית – צָרִיךְ
לְהִזְכִּיר מַעֲיַן הַמְּאֹרֶעַ. אֵיכֵן הוּא אוֹמְרָהּ? רַבִּי זְעִירָא בְּשֵׁם רַב
הוֹנָא:

יום שלישי – כ"ז אייר

[דף ל"ד ע"א]

בְּלֵילֵי שַׁבַּת וּבְיוֹמוֹ. אָמַר רַבִּי מְנַא: אֲנָא דְלֹא בְדַקְתֵּהּ, אִין
 כְּהָדָא דְרַבִּי יְרֵמְיָהּ, אִין כְּהָדָא דְרַבִּי יִנְאִי בְּשֵׁם רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל,
 סְלִיקִית לְסִידְרָהּ, וּשְׁמַעִית רַב חוּנָּה בְּשֵׁם רַב: אֲפִילוּ יַחֲדַי שְׁגָזַר עַל
 עַצְמוֹ תַּעֲנִית – צְרִיךְ לְהַזְכִּיר מַעֲיַן הַמְּאֹרָע.

הַתִּיב רַבִּי יוֹסִי: וְהָא מִתְנַתָּא פְּלִיגָא! בְּכָל יוֹם אָדָם מִתְפַּלֵּל
 שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה, בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת וּבְמוֹצָאֵי יוֹם הַכִּיפּוּרִים וּבְמוֹצָאֵי
 תַּעֲנִית צְבוּר! מִן מַה דְּמַר רַבִּי יוֹסִי, מִתְנַתָּא פְּלִיגָא! הָוִי בֵּן
 אִיתַתְּבַת, בֵּין גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל לְרוֹפָא חוֹלִים.

אָמַר רַבִּי אַחָא בַר יִצְחָק בְּשֵׁם רַבִּי חֵיָא דְצִיפּוּרִין: יַחֲדַי בְּט' בְּאָב
 צְרִיךְ לְהַזְכִּיר מַעֲיַן הַמְּאֹרָע. מַהוּ אֹמְרָ? רַחֵם ה' אֱלֹהֵינוּ בְּרַחֲמֵיךְ
 הַרְבִּים וּבְחַסְדֵיךְ הַנְּאֻמָּנִים עָלֵינוּ, וְעַל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל, וְעַל יְרוּשָׁלַיִם
 עִירָךְ וְעַל צִיּוֹן מְשֻׁכָּן כְּבוֹדָךְ וְעַל הָעִיר הָאֲבִילָה וְהַחֲרִיבָה

וְהִתְרוֹסָה וְהִשְׁוֹמְמָה, הַנְּתוּנָה בְּיַד זָרִים, הִרְמוּסָה בְּיַד עָרִיצִים, וַיִּרְשׁוּהָ לְגִינוֹת וַיִּחַלְלוּהָ עוֹבְדֵי פְסִילִים, וַלְיִשְׂרָאֵל עִמָּךְ נִתְּתָה נִחְלָה, וַלְזָרַע יִשׂוּרוּן יְרוּשָׁה הוֹרְשָׁתָה, כִּי כָאֵשׁ הֵיבַצְתָּהּ, וּכְאֵשׁ אֲתָה עֲתִיד לְכַנּוֹתָהּ, כְּאִמּוֹר וְאֲנִי אֵהְיֶה לָּהּ נֶאֱמַר ה' חוֹמַת אֵשׁ סָבִיב, וּלְכַבּוֹד אֵהְיֶה בְּתוֹכָהּ.

רַבִּי אַבְדִּימָא דְצִיפּוֹרִין בְּעֵי קוּמֵי רַבִּי מְנַא: אֵיכֵן אֹמְרָהּ? אָמַר לִיה: וְעַדִּין אֵין אַתָּ לָזוּ? כֹּל דְּדָבַר שְׁהוּא לְבָא – אֹמְרָהּ בְּעַבְדָּתָהּ. וְכֹל דְּדָבַר שְׁהוּא לְשַׁעְבֵּר – אֹמְרָהּ בְּהוֹדָתָהּ. וּמִתְנִיתָא אֹמְרָהּ בֵּין: וְנֹתֵן הוֹדָתָהּ לְשַׁעְבֵּר וְצוּעָק לְעֲתִיד לְבָא.

אֵיזְהוּ שְׁבַע מַעֲיִן שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה? רַב אָמַר: סוּף כֹּל בְּרַכָּה וּבְרַכָּה. וְשְׁמוּאֵל אָמַר: רֵאשׁ כֹּל בְּרַכָּה וּבְרַכָּה.

אֵית תַּנְיֵי תַנְיֵי: שְׁבַע מַעֲיִן שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה. וְאֵית תַּנְיֵי תַנְיֵי: שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה מַעֲיִן שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה. מֵאֵן דְּמַר שְׁבַע מַעֲיִן שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה – מְסִיעַ לְשְׁמוּאֵל. וּמֵאֵן דְּמַר שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה מַעֲיִן שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה – מְסִיעַ לְרַב.

רבי זעירא שלח לרבי נחום גבי רבי ינאי בי רבי ישמעאל, אמר ליה: איזהו מעין שבע מעין שמונה עשרה דשמואל? אמר ליה: הכיננו, רצה תשובתנו, סלח לנו, גואלנו, רפא חליינו, ברוך שנותינו.

אמר רבי חגי: אם היו גשמים אומרים גשמי ברכת. אם היו טללים אומרים בטללי ברכת.

כי מפוזרים אתה מקבץ, ותועין עליך לשפוט, ועל הרשעים תשית ידך, וישמחו כל חוסי כף בבנין עירך ובהידוש בית מקדשך ובצמח דוד עבדך, כי טרם נקרא אתה תענה, פאמור והיה טרם יקראו ואני אענה עוד הם מדברים ואני אשמע, ברוך אתה ה' שומע תפילה. ואומר שלש ברכות ראשונות ושלש ברכות אחרונות. ואומר: ברוך ה' כי שמע קול תחנוני.

הלכה ד'

מתני' רבי אלעזר אומר: העושה תפילתו קבע - אין תפלתו תחנונים. רבי יהושע אומר: המהלך במקום סכנה - מתפלל תפלה קצרה מעין שמונה עשרה. אומר: הושיעה השם את עמך

אֶת יִשְׂרָאֵל, בְּכֹל פְּרֻשַׁת הָעֵבוֹר יִהְיוּ צְרִכֵיהֶם לְפָנֶיךָ. בְּרוּךְ אַתָּה
ה' שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה וְתַחֲנוּנִים.

גמרא רבי אבהו בשם רבי אלעזר: ובלבד שלא יהא בקורא

[דף ל"ד ע"ב]

בְּאִיגָרַת. רבי אחא בשם רבי יוסי: צריך לחדש בזה דבר בכל יום.
אֲחִיתוֹפֵל הָיָה מִתְפַּלֵּל שְׁלֹשׁ תְּפִלוֹת חֲדָשׁוֹת בְּכֹל יוֹם. אָמַר רַבִּי
זְעִירָא: כָּל זְמַן דִּתְוִינָא עֶבֶד כּוֹ, תְּוִינָא מְעַי. לֵית לָךְ אֱלָא כְּנֵי
דְּמַר רַבִּי אַבְהוּ בְּשֵׁם רַבִּי אֱלֵעָזָר: וּבִלְבַד שְׁלֹא יְהֵא בְּקוֹרָא
בְּאִיגָרַת.

רבי אלעזר היה מתפלל תפלה חדשה בכל יום. רבי אבהו היה
מְבַרֵךְ בְּרֻכָּה חֲדָשָׁה בְּכֹל יוֹם.

רבי יוסי ציידניא בשם רבי יוחנן: לפני תפלתו הוא אומר: ה'
שְׁפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יִגִּיד תְּהִלָּתֶךָ. וְלֹאֲחַר תְּפִלָּתוֹ הוּא אֹמֵר: יְהִיו
לְרִצּוֹן אִמְרֵי פִי וְהִגִּיוֹן לְבָבִי לְפָנֶיךָ ה' צוּרֵי וְגוֹאֲלֵי. רַבִּי יוֹדֵן
אָמַר תְּרוּוִיהוֹן קוּמֵי צְלוּתֵיהָ.

היה עומד בתפלה ונזכר שהתפלל – רב אומר: חותך. ושמואל אומר: אינו חותך.

שמעון בר ווא אומר בשם רבי יוחנן: ולואי שיתפלל אדם כל היום! למה? שאין תפילה מפקדת!

רבי זעירא בעי קומי רבי יוסי: לית מילתיה דרבי יוחנן אומר: ספק התפלל ספק לא התפלל – אל יתפלל! ולא אגביה. אתא רבי אבבה בשם רבי יוחנן: ספק נתפלל ספק לא נתפלל – אל יתפלל. רבי חנינא לא אומר כן. אלא בעיין קומי רבי יוחנן: ספק נתפלל ספק לא נתפלל? אומר לון: ולואי שמתפללין כל היום! למה? שאין תפלה מפקדת!

היה עומד ומתפלל בשבת, ושכח של שבת והזכיר של חול – רבי חונה אומר: איתפלגון רב נחמן בר יעקב ורב ששת. חד אומר: חותך את הברכה. וחרנא אומר: גומר את הברכה.

הכל מודים בחונן הדעת – שהוא גמורה. והא – כרבי דרבי אומר: תמה אני, היאך בטלו חונן הדעת בשבת? אם אין דיעה – תפלה מניין!

אָמַר רַבִּי יִצְחָק: גְּדוּלָּהּ הִיא הַדִּיעָה שֶׁהִיא מְמוּצָע בֵּין שְׁתֵּי
אֲזוּכָרוֹת, שֶׁנֶּאֱמָר (שְׁמוּאֵל א, ב): **כִּי אֵל דַּעוֹת ה'.** אֵיךְ דְּבָעֵי
מִשְׁמַעֲנֶיהָ מִן הָדָא (מִשְׁלֵי ב): **אִז תִּבִּין יִרְאֵת ה' וְדַעַת אֱלֹקִים**
תִּמְצָא.

רַבִּי שְׁמַעוֹן בַּר אֲבָא בְּשֵׁם רַבִּי חֲנִינְיָא: כָּל הַדְּרָכִים בְּחֻזְקַת סַפְּנָה.

רַבִּי יוֹנָה, כִּד הָוָה נִפְיָק לְאַכְסֵנְיָא – הָוָה מְפַקֵּד גּוֹ בֵּיתֵיהּ.

רַבִּי מְנַא, כִּד הָוָה אֲזִיל מִפְּתֵי בְּמַרְחֵץ שֶׁהִיא נִסְפֹּקַת – הָוָה מְפַקֵּד
גּוֹ בֵּיתֵיהּ.

רַבִּי חֲנִינְיָא בְּרִיהַ דְּרַבִּי אֲבוּהֵי, רַבִּי שְׁמַעוֹן בַּר אֲבָא בְּשֵׁם רַבִּי
יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי: כָּל הַחֹלִי בְּחֻזְקַת הַסַּפְּנָה.

רַבִּי אֲחָא בְּשֵׁם רַבִּי אָסָא: כָּל מַה שֶּׁשְּׁלִיחַ צְבוּר עוֹבֵר לְפָנָי
הַתִּיבָה וְתוֹבֵעַ צְרָכֵי עַמָּךְ לְפָנָי.

רַבִּי פִּינְחָס, רַבִּי לֹוִי, רַבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם מְנַחֵם דְּגַלְיָא: זֶה שֶׁעוֹבֵר
לְפָנָי הַתִּיבָה – אֵין אֹמֵר לוֹ: "בּוֹא וְהַתְּפַלֵּל", אֲלָא "בּוֹא וְקַרְב!"
עֲשֵׂה קַרְבְּנֵינוּ, עֲשֵׂה צְרָכֵינוּ, עֲשֵׂה מִלְחָמוֹתֵינוּ, פִּיִּים בְּעַדֵּינוּ.

אחרים אמרי: צורכי עמך ישראל מרובין ודעתן קצרה. אלא יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו, שתתן לכל בריה וברייה צרכיה, ולכל גויה וגויה די מחסורת. ברוך ה' פי שמעת קול תחנוני, ברוך אתה ה' שומע תפלה.

רב הסדא אמר: הלכה באחרים.

רב הסדא אמר: שלש ברכות הראשונות ושלש האחרונות.

אית תניי תני: מתפלל ואחר כך תובע צרכיו. ואית תניי תני: תובע צרכיו ואחר כך מתפלל.

מאן דמר מתפלל ואחר כך תובע צרכיו – (תהילים קב) תפלה לעני כי יעטף ואחר כך ולפני ה' ישפך שיחו.

ומאן דמר תובע צרכיו ואחר כך מתפלל – (מלכים א, ח) לשמע אל הרינה, ואחר כך אל התפילה; דברי

יום רביעי – כ"ח אייר

[דף ל"ה ע"א]

חכמים. רבי זעירא בשם רב הונא: יחיד תובע צרכיו בשומע תפילה.

רבי אבא, רבי חייא בשם רבי יוחנן: צריך אדם להתפלל במקום שהוא מיוחד לתפילה. ומה טעם? (שמות כ) בכל המקום אשר אזכיר את שמי. אשר תזכיר את שמי אין כתב באן, אלא בכל המקום אשר אזכיר.

אמר רבי תנחום בר חנינא: צריך אדם לייחד לו מקום בבית הכנסת להתפלל. ומה טעם? (שמואל ב, טו) ויהי דוד בא עד הראש אשר השתחוה שם לאלהים – אין בתיב באן, אלא אשר "השתחוה" שם לאלהים.

רבי יסא, רבי חלב, רבי ברכיה, רבי חלב, מטי ביה בשם רבי אבדומה דמון חיפא: צריך אדם להסב פניו לכותל להתפלל. מה טעם? (מלכים ב, כ) ויסב חזקיהו פניו אל הקיר.

באיזה קיר נשא עיניו? רבי יהושע בן לוי אמר: בקיר של רחב נשא עיניו, (יהושע ב) פי ביתה בקיר החומה. אמר לפניו: רבנו של עולם! רחב הזונה, שתי נפשות הצילה לה, ראה כמה נפשות הצלת לה. הודא היא דכתיב (יהושע ו, כג) ויבאו הנערים וגו'. תני רבי שמעון בן יוחי: אפילו היתה במשפחה מאתים אנשים, והלכו ודבקו במאתים משפחות – פולחם ניצולו בכותלה! אבותי שקרבו לה כל הגרים האילו – על אחת כמה וכמה.

רבי חנינא בר פפא אמר: בקירות בית המקדש נשא עיניו, (יחזקאל מג) בתתם ספם את ספי ומזוזתם אצל מזוזתי והקיר ביני וביניהם. בני אדם גדולים היו, ולא היו יכולין לעלות ולהתפלל בבית המקדש בכל שעה, והיו מתפללין בתוך בתיהם, והקדוש ברוך הוא מעלה עליהם פאילו מתפללין בבית המקדש. אבותי שעשו לה את כל השבח הזה – על אחת כמה וכמה.

רבי שמואל בר נחמן אמר: בקירה של שונמית נשא עיניו, שנאמר (מלכים ב, ד): **נַעֲשֵׂה נָא עֲלִית קִיר קַטְנָה**. אמר לפניו: רבונו של עולם! השונמית קיר אחת עשתה לאלישע והחייית את בנה. אבותי שעשו לך את כל השבח הזה – על אחת כפה וכפה תתן לי נפשי.

ורבנן אמרי: בקירות לבו נשא עיניו. (ירמיה ד) **מַעֵי מַעֵי אוֹחִלָה** קירות לבי המה לי. אמר לפניו: ריבונו של עולם: חיזרתי על רמ"ח איברים שנתת בי, ולא מצאתי שהכעסתיך באחת מהן! על אחת כפה וכפה תינתן לי נפשי!

הַלְכָה ה'

מתני' הִיָּה רוֹכֵב עַל הַחֲמוֹר – יֵרֵד. אִם אֵינּוּ יָכוֹל לֵירֵד – יִחְזוּר אֶת פָּנָיו. וְאִם אֵינּוּ יָכוֹל לְחֲזוּר אֶת פָּנָיו – יִכּוּן אֶת לְבוֹ כִּנְגַד בֵּית קִדְשֵׁי הַקְּדוֹשִׁים.

הִיָּה יוֹשֵׁב בְּסִפִּינָה אוֹ בְּאַסְדָּא – יִכּוּן אֶת לְבוֹ כִּנְגַד קִדְשֵׁי הַקְּדוֹשִׁים.

גמרא תני: הִיָּה רוֹכֵב עַל הַחֲמוֹר – יָרַד. אִם יֵשׁ לוֹ מִי לְאַחֲזוֹ
בַּחֲמוֹרוֹ – יוֹרֵד וּמִתְפַּלֵּל לְמַטָּן. וְאִם לֹא – מִתְפַּלֵּל בְּמִקְוָמוֹ. רַבִּי
אֹמֵר: בֵּין בָּדָד וּבֵין בָּדָד – מִתְפַּלֵּל בְּמִקְוָמוֹ, שְׂפָדָה לְבוֹ מִיּוֹשֵׁב. רַבִּי
יִזְדָּה בֶּן פִּזִּי בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי: הִלָּכָה כְּרַבִּי.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בֶּר אֲחָא: תְּנִי תַמָּן: לְכָל הָרוּחוֹת הֵן מִתְזוּרִין חוּץ
מֵרוּחַ מְזוּרְחִית. אָמַר רַבִּי יוֹסִי בֶר אֲבוֹן: בְּתַהֲיִלָּה – (יחזקאל ח)
אֲחֲרֵיהֶם אֵל הַיִּכַּל ה' וּפְנֵיהֶם קִדְמָה וְהִמָּה מִשְׁתַּחֲוִיֹתָם קִדְמָה
לְשֹׁמֵשׁ.

תְּנִי: סוּמָא וּמִי שְׂאִינֵנוּ יָכוֹל לְכוּיִן אֶת הָרוּחוֹת – תְּרֵי אֵילֵנוּ
מִתְפַּלְלִין כְּלָפֵי לְמַעְלָן, שְׁנַאֲמַר (מלכים א, ח): וְהִתְפַּלְּלוּ אֵל ה'.

הָעוֹמְדִים וּמִתְפַּלְלִין בְּחוּצָה לְאֶרֶץ – הוֹפְכִין אֶת פְּנֵיהֶן כְּלָפֵי אֶרֶץ
יִשְׂרָאֵל. וּמָה טַעַם? (שם) וְהִתְפַּלְּלוּ אֵלֶיךָ דְרָךְ אֶרֶץ אֲשֶׁר נָתַתָּ
לְאַבוֹתֵם.

הַעוֹמְדִין וּמִתְפַּלְלִין בְּאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל – הוֹפְכִין אֶת פְּנֵיהֶן בְּלִפְי
יְרוּשָׁלַיִם. וּמָה טַעַם? (שם) וְהִתְפַּלְלוּ אֶל ה' דְּרָדָּךְ הָעִיר אֲשֶׁר
בְּחַרְתָּ בָּהּ.

הַעוֹמְדִים וּמִתְפַּלְלִין בִּירוּשָׁלַיִם, – הוֹפְכִין פְּנֵיהֶן בְּלִפְי הַר הַבַּיִת,
שֶׁנֶּאֱמַר (שם): וְהַבַּיִת אֲשֶׁר בָּנִיתִי לְשִׁמּוֹךְ.

הַעוֹמְדִים וּמִתְפַּלְלִין בְּהַר הַבַּיִת – הוֹפְכִין פְּנֵיהֶן בְּלִפְי בֵּית קִדְשֵׁי
הַקְּדוֹשִׁים. וּמָה טַעַם? (דְּבָרֵי הַיָּמִים ב, ו) אֲשֶׁר יִתְפַּלְלוּ אֶל הַמָּקוֹם
הַזֶּה וְאִתָּה תִשְׁמַע מִמָּקוֹם שְׁבַתְךָ מִן הַשָּׁמַיִם וְשָׁמַעַת
וְסִלַּחְתָּ.

נִמְצָא, הַעוֹמְדִין בְּצִפּוֹן – פְּנֵיהֶן לְדָרוֹם. הַעוֹמְדִין לְדָרוֹם – פְּנֵיהֶם
לְצִפּוֹן. הַעוֹמְדִים בְּמִזְרָח – פְּנֵיהֶן לְמַעַרְב. לְמַעַרְב – פְּנֵיהֶן
לְמִזְרָח. נִמְצָאוּ כֹּל יִשְׂרָאֵל מִתְפַּלְלִין אֶל מְקוֹם אֶחָד! הֲדָא הוּא
דְּכַתִּיב (ישעיה נז): כִּי בֵּיתִי בֵּית תְּפִלָּה יִקְרָא לְכֹל הָעַמִּים.

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי (מַלְכִים א, ו) הוּא הֵיכַל לְפָנָי. "לְפָנַי" –
הֵיכַל שְׁכַל הַפָּנִים פּוֹנֵין לוֹ.

עד בְּדוֹן בְּבִינְיָנוּ. בַּחוּר בְּנוֹ מְנִיין? אָמַר רַבִּי אֲבוּן: (שיר השירים ד)
בְּנוֹ לְתַלְפִּיּוֹת – תַּל שְׁכַל הַפִּיּוֹת מִתְפַּלְלִין עָלָיו.

[דף ל"ה ע"ב]

בְּבִרְכָה, בְּקִרְיַת שְׁמַע וּבִתְפִּלָּה. בְּבִרְכָה – בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַם. בְּתַפִּלָּה –
 אֱלֹהֵי דוֹד וּבּוֹנֵה יְרוּשָׁלַם. בְּקִרְיַת שְׁמַע – פּוֹרֵשׁ סוּכַת שְׁלוֹם
 עָלֵינוּ וְעַל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְעַל יְרוּשָׁלַם.

פְּתוּב אֶחָד אָמַר (הושע ה): אֱלֹהִי וְאֲשׁוּבָה אֶל מְקוּמִי. וְכַתוּב אֶחָד
 אָמַר (מלכים א, ט): וְהָיוּ עֵינַי וְלִבִּי שָׁם כָּל הַיָּמִים. הָאֵל בְּיַצֵּד?
 פְּנִי – לְמַעַלְתָּ, וְעֵינָיו וְלִבּוֹ – לְמַטָּה.

וְאֵם לָאוּ, יְבוּיִן אֶת לְבוֹ בְּנִגְדַּי בֵּית קֹדֶשׁ הַקְּדוּשִׁים. לָאֵי זֶה בֵּית
 קֹדֶשׁ הַקְּדוּשִׁים? רַבִּי חִיָּיא רַבָּא: בְּנִגְדַּי קֹדֶשׁ הַקְּדוּשִׁים שֶׁל מַעְלָן.
 רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן חַלְפָתָא אָמַר: בְּנִגְדַּי בֵּית קֹדֶשׁ הַקְּדוּשִׁים שֶׁלְמַטָּן.

אָמַר רַבִּי פִּינְחָס: לָא פְּלִיגִין! בֵּית קֹדֶשׁ הַקְּדוּשִׁים שֶׁלְמַטָּן – מְכוּוֹן
 בְּנִגְדַּי בֵּית קֹדֶשׁ הַקְּדוּשִׁים שֶׁל מַעְלָן. (שמות טו) מְכוּוֹן לְשַׁבְּתָא –
 מְכוּוֹן בְּנִגְדַּי שַׁבְּתָא.

הר המזרחית. רבי הניא רובא ורבי ינאי, חד אמר: שמשם הוריה יוצאה לעולם. וחרנה אמר: שמשם יראה יוצאה לעולם.

ארון. רבי הניא רובא ורבי ינאי. חד אמר: שמשם אורה יוצאה לעולם. וחרנה אמר: שמשם ארירה יוצאה לעולם.

דביר. רבי הניא ורבי ינאי. חד אמר: שמשם דבר יוצא לעולם. וחרנה אמר: שמשם דיברות יוצאין לעולם.

היה יושב בפפינה או באסדה – יבזין את לבו פנגד בית קדשי הקדשים. היא אסדה, היא אספריא, היא רפסודות. (דברי הימים ב, 5) ונביאם לך רפסודות על ים יפו.

הַלְבָּה ו'

מתני' רבי אלעזר בן עזריה אומר: אין תפילת המוספין אלא בקבר עיר. וחקמים אומרים: בקבר עיר ושלא בקבר עיר.

רבי יהודה אומר משמו: כל מקום שיש חבר עיר – תיחיד פטור מתפילת המוספין.

גמרא רבי ביבי בשם רבי חנה אמר: הלכה כרבי יודא שאמר משום רבי אלעזר בן עזריה.

מילתיה דשמואל אמר בן. דשמואל אמר: אנא מן יומי לא צלית דמוספא, אלא חד זמן דמית בריה דריש גלותא ולא צלו ציבורא, וצלייתי.

מיליהון דרבנן פליגין! דמר רבי יעקב בר אידי בשם רבי שמעון חסידא: ברועים ובקייצים. הא מתניתא לא אמר ברועים ובקייצים, הא שאר כל אדם – תיבין.

מילתיה דרבי יוחנן אמר בן. דמר רבי יוחנן: אני ראיתי את רבי ינאי עומד ומתפלל בשוק של ציפורין, ומחלד ארבע אמות ומתפלל של מוסף. ואין חבר עיר בציפורין?

את שמע מינה תלת!

את שמע מינה: של ציפורין – בציפורין.

את שמע מינה: חלוקין

יוֹם חֲמִישִׁי – כ"ט אֲנִיר

[דף ל"ז ע"א]

על רבי יהודה שאמר משום רבי אלעזר בן עזריה.

את שמע מינה: שאדם מתפלל ומחליף ארבע אמות ומתפלל של מוסף.

אמר רבי אבא: ולא סוף דבר עד שיחליף ארבע אמות, אלא אפילו שהחילוף ארבע אמות.

רב אמר: צריך לחדש בה דבר. שמואל אמר: אין צריך לחדש בה דבר.

רבי זעירא בעי קומי רבי יוסי: מהו לחדש בה דבר? אמר ליה: אפילו אמר: "ונעשה לפניך את חובותינו תמידי יום וקרנן מוסף" – יצא.

רבי שילא בשם רב: נתפלל, ומצא עשרה בני אדם מתפללין – מתפלל עמהן.

רבי זעירא ורב נחמן בר יעקב הוו יתבין. מן דמצלון, אלת צלותא. קם רב נחמן בר יעקב מצליא. אמר ליה רבי זעירא: ולא כבר צלינן? אמר ליה: מצלי אנא וחזר ומצלי. דמר רבי שילא בשם רב: נתפלל, ומצא עשרה בני אדם מתפללין – מתפלל עמהן.

רבי אחא, רבי יונה בשם רבי זעירא: נתפלל של שחרית, ובא ומצאן מתפללין של מוסף – מתפלל עמהן. לא נתפלל של שחרית, ובא ומצאן מתפללין של מוסף, אם יודע הוא שהוא מתחיל וגומר עד שלא יתחיל שליח צבור כדי לענות אחריו אמן – יתפלל. ואם לאו – אל יתפלל.

באי זה אמן אמרו? תרין אמוראין, חד אמר: באמן של האל תקדוש. וחרנא אמר: באמן של שומע תפילה.

אמר רבי פינחס: ולא פליגון. מאן דמר באמן של האל תקדוש – בשבת. ומאן דמר באמן של שומע תפילה – בחול.

תִּמְנָן תִּנְיָנָן: רַבֵּן גַּמְלִיאֵל אָמַר: שְׁלִיחַ צְבוּר – מוֹצִיא אֶת הָרַבִּים
יְדֵי הוֹבְתָן. רַבִּי הוּנָא רוֹבָא דְצִיפּוּרִין בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: הִלְכָה כְּרַבֵּן
גַּמְלִיאֵל בְּאֵילִין תְּקִיעָתָא.

רַבִּי זְעִירָא וְרַב חֲסֵדָא הוּוּ יִתְבִּין תִּמְנָן בְּאֵילִין תְּקִיעָתָא. מִן דְּצִלוֹן,
אֶתֶת צְלוֹתָא. קָם רַב חֲסֵדָא מְצִלְיָא. אָמַר לֵיהּ רַבִּי זְעִירָא: וְלֹא
כְּבַר צְלִינָן? אָמַר לֵיהּ: מְצִלִי אֲנָא, וְחֹזֵר וּמְצִלִי, דְּנִהְתִּין מְעַרְבָּאֵי
לְתִמְנָן וְאִמְרִין בְּשֵׁם

[דף ל"ז ע"ב]

רַבִּי יוֹחָנָן: הִלְכָה כְּרַבֵּן גַּמְלִיאֵל בְּאֵילִין תְּקִיעָתָא. וְאֲנָא דְלֹא
בְּוֹנִית. הָא אֵילוֹ בְּוֹנִית – הוּיָנָא נְפִיק יְדֵי הוֹבְתִי. אָמַר רַבִּי
זְעִירָא: וַיֵּאוֹת! כָּל תַּנְאֵי תַנִּי – בְּשֵׁם רַבֵּן גַּמְלִיאֵל, וְרַבִּי הוֹשַׁעִיא
תַנִּי לֵה – בְּשֵׁם חֲכָמִים.

רַבִּי אָדָא דְקִיסְרִין בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: וְהוּא שְׁיִהְיֵה שָׁם מְרֵאשׁ
הַתְּפִילָה. אָמַר רַבִּי תַנְחוּם בְּר יִרְמְיָה: וּמִתְנִיתָא אֲמָרָה כֵּן: סֵדֵר
בְּרֻכּוֹת, אָמַר אָבוֹת וּגְבוּרוֹת וְקְדוּשַׁת הַשֵּׁם.

הַדְרָן עֲלֵךְ תְּפִילַת הַשַּׁחַר

פרק חמישי

אין עומדין להתפלל אלא מתוך כבוד ראש. חסידים הראשונים היו שוהים שעה אחת ומתפללין, כדי שיכבנו את לבם.

אפילו הפוך שואל בשלזמו – לא ישיבנו. ואפילו נחש כרוך על עקיבו – לא יפסיק.

גמרא רבי ירמיה בשם רבי אבא: תבא מן תדרך – אסור להתפלל. ומה טעם? (ישעיה נא) **לבן שמעי נא זאת עניה ושכרת ולא מיין.**

רבי זריקן רבי יוחנן בשם רבי אלעזר בנו של רבי יוסי הגלילי: המיצר – אסור להתפלל. לא מיסתברא אלא מן תדין קריין: **לבן שמעי נא זאת עניה ושכרת ולא מיין.**

תני: לא יעמוד אדם ויתפלל לא מתוך שיחה, ולא מתוך שחוק, ולא מתוך קלות ראש, ולא מתוך דברים בטלין, אלא מתוך דבר של תורה.

וְכֵן אֵל יִפְטֹר אָדָם מִחֲבִירוֹ לֹא מִתּוֹךְ שִׁיחָה, וְלֹא מִתּוֹךְ שְׁחוּק, וְלֹא מִתּוֹךְ קָלוֹת רֹאשׁ, וְלֹא מִתּוֹךְ דְּבָרִים בְּטִלִּים, אֲלֵא מִתּוֹךְ דְּבַר שֶׁל תּוֹרָה. שְׁפָן מְצִינוּ בְּנִבְיָאִים הָרֵאשׁוֹנִים שֶׁהָיוּ חוֹתְמִין אֶת דְּבָרֵיהֶן בְּדַבְּרֵי שְׁבַח וּבְדַבְּרֵי נְחֻמּוֹת.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: חוּץ מִיִּרְמְיָהוּ שֶׁחָתַם בְּדַבְּרֵי תוֹכְחוֹת.

אָמַר לֹא רַבִּי יוֹחָנָן: עוֹד הוּא בְּדַבְּרֵי נְחֻמּוֹת חָתַם וְאָמַר (יִרְמִיָּה נֹא) **כָּכָה תִשְׁקַע בָּבֶל**. לְפִי שֶׁהָיָה יִרְמְיָה חוֹזֵר וּמִתְנַבֵּא עַל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, יְכוּל בְּחוֹרְבָן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ חָתַם, תִּלְמוּד לֹא מֵרַע עַד הִנָּח דְּבָרֵי יִרְמְיָהוּ, כְּמַפּוֹלֶת שֶׁל מַחְרִיבֵי חָתַם, לֹא חָתַם בְּדַבְּרֵי תוֹכְחוֹת.

וְהִכְתִּיב (יִשְׁעִיָּה סו): וְהָיוּ דְרָאוֹן לְכָל בָּשָׂר! בְּעֵבוֹרָם הָיָא עֲסִיקִינָן.

וְהִכְתִּיב (אֵיכָה ה): כִּי

יום ששי – א' סיון

[דף ל"ז ע"א]

מאס מאסתנו! השיבנו – תחת כי מאס מאסתנו.

אף אליהו לא נפטר מאלישע אלא מתוך דבר של תורה. (מלכים ב, ב) ויהי המה הלכים הלוך ודבר.

במה היו עוסקין? רבי אחווא ברבי זעירא אמר: בקרית שמע היו עוסקין, היך מה דאמר (דברים ו): **ודברת בם.**

רבי יודת בן פזי אמר: בבריאת עולם היו עוסקין, היך מה דאמר (תהלים לג): **בדבר ה' שמים נעשו.**

רבי יודן בריה דרבי אייבו אמר: בנחמות ירושלים היו עוסקין, במה דאמר (ישעיה מ): **דברו על לב ירושלים.**

וְרַבָּנִן אָמְרִין: בְּמִרְכָּבָה הָיוּ עוֹסְקִין, הֵיךְ מַחֵ דְאֵת אָמַר (מַלְכִים ב,
ג): וְהִנֵּה רָכַב אִישׁ וְסוּסֵי אִישׁ וְגו'.

רַב יְרֵמְיָה אָמַר: לֹא יַעֲמֹד אָדָם וַיִּתְפַּלֵּל אֲלֵא מִתּוֹךְ דִּין שֶׁל
הַלְכָה. רַבִּי יְרֵמְיָה אָמַר: הָעוֹסֵק בְּצוּרְכֵי צִיבוּר – בְּעוֹסֵק בְּדַבְּרֵי
תוֹרָה.

רַב חוּנָּה אָמַר: הָרוּאָה טִיפָה בְּעֵין הַחֶרֶדֶל – יוֹשֶׁבֶת וּמְשַׁמֶּרֶת
עָלֶיהָ שִׁבְעָה נְקִיִּים. וְקֵאִים וּמְצִלֵּי.

זַעֲרָא בַר הֵינְנָא אָמַר: הַמְקִיז דָּם בְּקַדְשִׁים – מָעַל. עוֹד הוּא
מִהֲלָכוֹת קְצוּבוֹת.

תַּנְי בַר קַפְרָא אָמַר: אֶחָד עָשָׂר יוֹם שְׁבִין גְּדָה לְגְדָה – הַלְכָה
לְמִשָּׁה מְסִינִי.

תַּנְי רַבִּי הוֹשַׁעֲיָא: מִרְבָּה אָדָם דָּגֵן בְּתַבְּנֵן וּמַעֲרִים עָלָיו לְפִטְרוֹ מִן
הַמַּעֲשָׂרוֹת.

אֲבָדֵן שָׂאֵל לְרַבִּי: בְּמָה מַעֲלוֹת בְּקוֹדֶשׁ? וְהוּא אָמַר לֵיהּ: אֲרַבְעָ.
וּכְמָה מַעֲלוֹת בְּתַרוּמָה? וְהוּא אָמַר לֵיהּ: שְׁלֹשׁ! וְקֵאִים וּמְצִלֵּי!

רבי חזקיה, רבי יעקב בר אחא, רבי יסא בשם רבי יוחנן: לעולם לא יהא הפסוק הזה זו מתוך פיה, (תהילים מו) ה' צבאות עמנו משגב לנו אלהי יעקב סלה.

רבי יוסי בי רבי אבון, רבי אבהו בשם רבי יוחנן וּחברייא: ה' צבאות אשרי אדם בטח בך.

רבי חזקיה בשם רבי אבהו: יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו, שתצילנו משעות החצופות הקשות הרעות היוצאות המתרגשות לבוא לעולם.

אין עומדין להתפלל אלא מתוך בוך ראש. רבי יהושע בן לוי אומר: (תהילים כט) השתחוו לה' בהדרת קדש – בהדרת קדש.

רבי יוסי בן חנינא אומר: (תהילים ב) עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה. אומר רבי אחא: לכשיבא יום רעדה – תגילו.

אמר רבי יהושע בן לוי: זה שהוא עומד ומתפלל – צריך לישב שתי ישיבות, אחת עד שלא יתפלל, ואחת משיתפלל. עד שלא

יִתְפַּלֵּל, (תהילים פד) אֲשֶׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ. וְאַחַת מִשְׁיִתְפַּלֵּל, (שם קמ)
אֲךָ צְדִיקִים יוֹדוּ לְשִׁמְךָ יִשְׁבוּ יִשְׂרָאֵל אֶת פְּנֵיךָ.

חֲסִידִים הֲרֵאשׁוּנִים הָיוּ שׁוֹהֵינן שְׁעָה אַחַת, וּמִתְפַּלְלִין שְׁעָה,
וְשׁוֹהֵינן שְׁעָה אַחַת לְאַחַר תְּפִילָתְךָ. אֵימָתִי עוֹסְקִין בַּתּוֹרָה? אֵימָתִי
עוֹסְקִין בְּמִלְאכָתְךָ?

אָמַר רַבִּי יִצְחָק בִּי רַבִּי אֶלְעָזָר: עַל יְדֵי שְׁהִיּוּ חֲסִידִים – הִיָּתָה
בְּרָכָה נִתְּנָת בַּתּוֹרָתְךָ, וּבְרָכָה נִתְּנָה בְּמִלְאכָתְךָ.

חוּנָה אָמַר: הַמִּתְפַּלֵּל אַחֲרֵי בֵית הַכְּנֶסֶת – נִקְרָא רִשָּׁע, שְׁנֵאמַר:
סָבִיב רִשָּׁעִים יִתְהַלְכוּן.

רַב חוּנָה אָמַר: כָּל מִי שְׁאִינוֹ נִכְנָס בְּבֵית הַכְּנֶסֶת בְּעוֹלָם הַזֶּה –
אִינוֹ נִכְנָס לְבֵית הַכְּנֶסֶת לְעֵתִיד לְבֵא. מַה טַעַם? סָבִיב רִשָּׁעִים
יִתְהַלְכוּן.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הַמִּתְפַּלֵּל בַּתּוֹרָה בֵּיתוֹ – כְּאִילוֹ מִקִּיפוֹ חוֹמָה לְשַׁל
בְּרֻזָּל.

מתלפף שיטתיה דרבי יוחנן! תמן אמר רבי אבא אמר רבי חייה
 בשם רבי יוחנן: צריך לאדם להתפלל במקום שהוא מיוחד
 לתפילה, וכה אמר אבן?

[דף ל"ז ע"ב]

באן – ביהיד, וכאן – בצבור.

רבי פנחס בשם רבי הושעיא: המתפלל בבית הפנסת – כאילו
 מקריב מנחה טהורה. מה טעם? (ישעיהו 10) **כִּי־אֲשֶׁר יָבִיאוּ בְנֵי־**
יִשְׂרָאֵל אֶת הַמִּנְחָה בְּכָל־טְהוֹר בֵּית ה'.

רבי אבהו [ירמיה] בשם רבי אבהו: (ישעיהו נה) **דְּרִשׁוּ אֶת ה'**
בְּהַמְצֵאוֹ. איכן הוא מצוי? בכתי פנסיות וכבתי מדרשות.
 קראהו בהיותו קרוב. איכן הוא קרוב.

אמר רבי יצחק בי רבי אלעזר: ולא עז, אלא שאלהיהן עומד על
 גבן. מאי טעמא? (תהילים פב) **אֱלֹהִים נֹצֵב בְּעֵדַת אֵל בְּקֶרֶב**
אֱלֹהִים יִשְׁפֹּט.

רב חמדיא אָמַר: זֶה שְׁנַכְנַם לְבֵית הַכְּנֶסֶת – צָרִיךְ לְהִיכָנֵם לַפְּנִים
מִשְׁנֵי דְלַתוֹת. מַה טַּעַם? (משלי ח) **אֲשֶׁרִי אָדָם שָׁמַע לִי לְשִׁקּוֹד
עַל דְּלַתֹתַי יוֹם יוֹם. דְּלַתוֹתַי וְלֹא דְלַתִּי. מְזוּזוֹת וְלֹא מְזוּזוֹת. אִם
עָשָׂה בְּנִי, מַה כְּתִיב תַּמּוֹן? (משלי ח) **בִּי מִצְאִי מִצְא חַיִּים.****

רב חונא אָמַר: זֶה שְׁהוּא הוֹלֵךְ לְבֵית הַכְּנֶסֶת – צָרִיךְ לְחַקֵּל אֶת
רַגְלָיו. מַה טַּעַם? (הושע ו) **וְנִדְעָה נִרְדְּפָה לְדַעַת אֶת ה'.**

וכְּשֶׁהוּא יוֹצֵא – צָרִיךְ לְחַלֵּף קִמְעָא. מַה טַּעַם? (איוב יד) **בִּי עֲתָה
צְעָדִי תִסְפּוֹר.**

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בְּרִית בְּרוּתָהּ הִיא, הִיגַע תְּלַמּוּדוֹ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת –
לֹא בְּמִהְרָה הוּא מְשַׁבֵּחַ.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן עֲנִתְנִייתָא: בְּרִית בְּרוּתָהּ הִיא, הִיגַע בְּתַלְמוּדוֹ
בְּצִנְעָה – לֹא בְּמִהְרָה הוּא מְשַׁבֵּחַ. מַה טַּעַם? (משלי יא) **וְאֵת
צְנוּעִים חֲכָמָה.**

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בְּרִית בְּרוּתָהּ הִיא, תְּלַמּוּד אַגְדָּה מִתּוֹךְ תִּסְפּוֹר –
לֹא בְּמִהְרָה הוּא מְשַׁבֵּחַ.

אמר רבי תנחום: הפובר תלמודו – לא במהרה הוא משבת. מה

טעם? (דברים ד) פן תשבת את הדברים אשר ראו עיניך.

רבי יונה בשם רבי תנחום בי רבי הניא: זה שהוא רואה חלום קשה – צריך לומר: יהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי, שיחה כל חלומותי שחלמתי, בין בלילה הזה בין בשאר הלילות, בין שחלמתי אני ובין שחלמו לי אחרים, אם טובים הם – יתקיימו עלי לששון ולשמחה לברכה ולחיים. ואם לדבר אחר – בשם שהפכת את מי המרה למתיקה, ומי יריחו על ידי אלישע למתיקה, ואת קללת בן בעור לברכה, בן תהפוך את כל חלומות הקשין ומה שחלמו לי אחרים לטובה לברכה ולרפואה ולחיים לשמחה ולששון ולשלום. (תהלים ל) הפכת מספדי למחול לי פתחת שקי ותאזרני שמחה למען יזמרך כבוד ולא ידם ה' אלהי לעולם אודך. (דברים כג) ולא אבה ה' אלהיך לשמע אל בלעם, ויהפך ה' אלהיך לך את הקללה לברכה, כי אהבך ה' אלהיך. (ירמיה לא) אז תשמח בתולה במחול ובחרים וזקנים יחדו, והפכתי אבלם לששון ונחמתים ושמחתים מיגונם.

אֶפִּילוּ הַמֶּלֶךְ שׁוֹאֵל בְּשִׁלּוּמוֹ לֹא יִשְׁכַּנּוּ. אָמַר רַבִּי אֲחָא: הָדָא דְאָמַר – בְּמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל. אָבֵל בְּמַלְכֵי אוֹמוֹת הָעוֹלָם – מְשִׁיב שְׂאֵילַת שְׁלוֹם.

תַּנְי: הָיָה כּוֹתֵב אֶת הַשֵּׁם, אֶפִּילוּ מֶלֶךְ שׁוֹאֵל בְּשִׁלּוּמוֹ – לֹא יִשְׁכַּנּוּ. הָיָה כּוֹתֵב שְׁנַיִם אוֹ שְׁלֹשָׁה שְׁמוֹת, כְּגוֹן אֵל אֱלֹהִים ה' – הָרִי זֶה גּוֹמֵר אֶת אֶחָד מֵהֶן וּמְשִׁיב שְׂאֵילַת שְׁלוֹם.

רַבִּי יוֹחָנָן הָוָה יְתִיב קָרִי קוּמִי כְּנִישְׁתָּא דְכָבֵל כְּצִיפּוֹרִין, עֶבֶר אֲרַכּוּנָא וְלֹא קָם לִיה מְקוּמוֹי, אֲתוֹן כְּעֵיִן מִימְחוּנְיָה. אָמַר לוֹן: אֲרַפּוּנְיָה, בְּנִימוּסְיָא דְכַרְיִיָּה הוּא עָסִיק.

רַבִּי חֲנִינָא וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי עָלוּן קוּמִי אֲנְטִיפּוֹתָא דְקִיסְרִין, חֲמַתּוֹן וְקָם מִן קוּמִיהוֹן, אָמַרִין לִיה, מִן קוּמוֹי אֵילִין יְהוּדָאִי אֲתָ קָאִים? אָמַר לוֹן: אֶפִּיהוֹן דְּמִלְאָכִין חֲמִיתָ!

רַבִּי יוֹנָה וְרַבִּי יוֹסִי עָלוּן קוּמוֹי אֲרַסְקִינָם כְּאֲנְטוּכְיָא. חֲמַתּוֹן וְקָם מִן קוּמִיהוֹן. אָמַרִין לִיה: מִן קוּמוֹי אֵילִין יְהוּדָאִי אֲתָ קָאִים לָךְ? אָמַר לוֹן: אֶפִּיהוֹן דְּהִנֵּי אָנָּה חֲזִי כְּקַרְבָּא וְנִצְחָ!

רַבִּי אֲבוּן עַל קוּמוֹי מְלַכּוֹתָא, כִּי נָפִיק

שבת קודש – ב' סיון

[דף ל"ח ע"א]

הפך קדל, אתון בעיון מיקטלוציה, וחמון תריז זיקוקין דגור נפקין
מקדליה ושקויה. לקיים מה שנאמר (דברים כח): **וְרָאוּ כָּל עַמֵּי
הָאָרֶץ כִּי שֵׁם ה' נִקְרָא עָלֶיךָ וִירָאוּ מִמֶּךָ.**

תני רבי שמעון בן יוחי: **וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם ה' נִקְרָא
עָלֶיךָ. כָּל – אֶפְלוֹ רוּחוֹת, אֶפְלוֹ שִׁידִים.**

רבי ינאי ורבי יונתן הוו מטיילין באסלמין, חמתון חוד ושאל בהון,
אמר להון: שלמכון רבייא! אמרין, אפילו תזאר חברות – אין
עלינו לרעה.

ריש לקיש, מנהגו באורייתא סגין, תיה נפיק ליה לבר מתחומא
דשבתא והוא לא ידע, לקיים מה שנאמר (משלי ח): **בְּאַהֲבַתָּהּ**
תִּשְׁגָה תַּמִּיד.

רבי יודן בי רבי ישמעאל מנהגיה באוריתא סגין, הוות גולתיה
שרעה מיניה וחכינה מודהרא לה. אמרין ליה תלמידוי, רבי, הא
גולתך שריעה! אמר לון: ולית תהיא רשיעתא זהירא לה?

אפילו נחש כרוף על עקבו - לא יפסיק. רבי הונה בשם רבי
יוסי: לא שנו אלא נחש, אבל עקרב - מפסיק, למה? דמתייא
וחזרה ומתייא. רבי אילא אמר: לא אמרו אלא כרוף, אבל אם
תיה מרתיע ובא כנגדו - תרי זה מסתיר מלפניו. ובלבד שלא
יפסיק את תפילתו.

תני: תיה עומד ומתפלל בארטויא או בפלטיא - תרי זה מעביר
מפני החמור ומפני הקרון, ובלבד שלא יפסיק את תפילתו.

אמרין עליו על רבי חנינא בן דוסא, שהיה עומד ומתפלל, ובא
חברבר והבישו, ולא הפסיק את תפילתו. והלכו ומצאו אותו
חברבר מת מוטל על פי חורו. אמרו: אי לו לאדם שנשכו
חברבר, ואי לו לחברבר שנשך את רבי חנינא בן דוסא!

מה עיסקיה דתדין חברבריא? פד תוות נכית לבר נשא, אין בר
נשא קדים למיא - חברברא מיית, ואין חברברא קדים למיא -

בר נשא מיית. אמרו לו תלמידיו: רבנו! לא הרגשת? אמר להן:
 יבא עלי ממה שתיה לבי מתכוין בתפילה אם הרגשתי?
 אמר רבי יצחק בר אלעזר: ברא לו הקדוש ברוך הוא מעיין תחת
 כפות רגליו, לקיים מה שנאמר (תהילים קמה): רצון יראיו יעשה
 ואת שועתם ישמע וישמע.

הלכה ב'

מתני' מזכירין גבורות גשמים בתחית המתים. ושואלין
 הגשמים בברכת השנים. והבדלה בחוגן הדעת. רבי עקיבא
 אומר: אומרה ברכה רביעית בפני עצמה. רבי אליעזר אומר:
 בחודאה.

גמרא בשם שתחית המתים חיים לעולם, כך ירדת גשמים
 חיים לעולם. רבי תיא בר אבא שמע לה מן הדא (הושע ו): יחינו
 מימים, ביום השלישי יקמנו ונחיה לפניו. נדעה נרדפה
 לדעת את ה' בשחר נכון מצאו.

בְּתִיב (מלכים א, יז): וַיֹּאמֶר אֵלֵיהֶוּ הַתְּשֻׁבִי מִתְּשֻׁבִי גִלְעָד אֶל אַחָאב, חֵי ה' אִם יִהְיֶה הַשָּׁנִים הָאֵלֶּה טַל וּמָטָר כִּי אִם לְפִי דְבָרִי. רַבִּי בְּרַכְיָה אָמַר רַבִּי יִסָּה וְרַבְּנָן: חֵד אָמַר: בֵּין עַל הַטַּל וּבֵין עַל הַמָּטָר נִשְׁמָע לוֹ. וְחֵרְנָא אָמַר: עַל הַמָּטָר – נִשְׁמָע לוֹ. וְעַל הַטַּל – לֹא נִשְׁמָע לוֹ. מֵאֵן דְּמַר: עַל הַמָּטָר נִשְׁמָע לוֹ וְעַל הַטַּל לֹא נִשְׁמָע לוֹ, מִן הֲדָא (מלכים א, יח): לֵךְ הִרְאָה אֶל אַחָאב וְאֶתְנָה מָטָר וְגוֹ'. וּמֵאֵן דְּמַר בֵּין עַל הַטַּל בֵּין עַל הַמָּטָר נִשְׁמָע לוֹ, אֵיכֵן הוּתֵר נִדְרוֹ שֶׁל טַל? אָמַר רַבִּי תַנְחומָא

[דף ל"ה ע"ב]

אֶדְרָעִיָּה: סְבָרִין מֵימַר: נִדְרֵי שְׁהוּתֵר מִכְּלָלוֹ – הוּתֵר כּוּלוֹ.

אֵת דְּבַעֵי מֵימַר: בְּבִנְיָה שֶׁל צְרַפִּית. (מלכים א, יז) וַיִּקְרָא אֶל ה' וַיֹּאמֶר ה' אֵלֵהֶי וְגוֹ'. אָמַר רַבִּי יוּדָה בֶּן פְּזִי: לְאַחַד שְׁנַיִם נִרְתִּיקוּ שֶׁל רוּפָא. עִם כְּשֶׁהוּא יוֹצֵא, נִפְצָע בְּנֹו. חֲזַר אֶצְלוֹ אָמַר לוֹ, אֲדוּנִי הַרוּפָא, רַפָּא אֶת בְּנִי! אָמַר לוֹ: לֵךְ וְתַחֲזֹר אֶת הַנִּרְתִּיק שֶׁכֵּל מֵינִי רַפּוּאוֹת נְתוּנִין בּוֹ וְאֲנִי מְרַפָּא אֶת בְּנִךְ. כִּךְ אָמַר לוֹ תְּקַדּוּשׁ בְּרוּךְ

הוא לאלהיו: לך ותתר נדרו של טל, שאין המתים חיים אלא
במקלים, ואני מחיה את בנה של צרפית.

ומניין שאין המתים חיים אלא במקלים? (ישעיה כו) יחיו מתיה
נבלתי יקומון הקיצו ורננו שכני עפר כי טל אורת טלך וארץ
רפאים תפיל. אמר רבי תנחום אדרעיה: וארעא תפקידיה
תפליט.

רבי יעקב דכפר חנן בשם ריש לקיש: בשעה שעשה אברהם
זקינה רצונו, נשבעתי לו שאיני זו טל מבניו לעולם. מה טעם?
(תהילים קי) לך טל ילדתך. וכתוב בתריה: נשבע ה' ולא ינחם.
אמר רבי יודא בן פזי: בדייתקי נתתו לאברהם, במתנה נתתו
לו - ויתן לך האלהים מטל השמים.

אמר רבי שמואל בר נחמני: בשעה שישאל באין לידי עבירה
ומעשים רעים - הגשמים נעצרים. הן מביאין להן זמן אחד בגון
רבי יוסי הגלילי והוא מפגיע בעדם, והגשמים יורדים. אבל הטל
אינו יורד בזכות ברייה, מה טעם? (מיכה ה) כטל מאת ה'

בְּרַבִּיבִים עָלַי עֵשָׂב, אֲשֶׁר לֹא יִקְנֶה לְאִישׁ וְלֹא יִיחַל לְבְנֵי אָדָם.

רבי זעירא בשם רבי חנינא: הִיָּה עוֹמֵד בְּגֶשֶׁם וְהִזְכִּיר שָׁל טַל –
אֵין מַחְזִירִין אוֹתוֹ. בְּטַל וְהִזְכִּיר שָׁל גֶּשֶׁם – מַחְזִירִים אוֹתוֹ. וְהִתְנִי:
בְּטַל וּכְרוּחוֹת – לֹא הִיָּבֹו חֲכָמִים לְהִזְכִּיר, וְאִם רָצָה לְהִזְכִּיר –
מִזְכִּיר! לֹא דָמִי הֵהוּא דְמִיִּקֵּל לְהֵהוּא דְלֹא מְצַלִּי וְלֹא מִיִּקֵּל.

בְּגֶשֶׁם וְהִזְכִּיר שָׁל טַל – אֵין מַחְזִירִים אוֹתוֹ. וְהִתְנִי: אִם לֹא שָׁאֵל
בְּכַרְפַּת הַשָּׁנִים, אִו שָׁלֹא הִזְכִּיר גְּבוּרַת גְּשָׁמִים בְּתַחֲתֵית הַמַּתִּים –
מַחְזִירִים אוֹתוֹ! בְּהֵהוּא דְלֹא אִידְפֵּר כָּלֵל לֹא טַל וְלֹא מָטָר.

רבי זעירא בשם רב חונה: אִם לֹא שָׁאֵל בְּכַרְפַּת הַשָּׁנִים – אוֹמְרָה
בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה. וְדַכּוּתָהּ, אִם לֹא הִזְכִּיר גְּבוּרַת גְּשָׁמִים בְּתַחֲתֵית
הַמַּתִּים – אוֹמְרָה בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה. מַה אִם שָׁאֵלָה שֶׁהִיא מְדוּחָק –
אוֹמְרָה בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה, אוֹכְרָה שֶׁהִיא מְרִיחַ לֹא כָּל שְׂבָן!

